

DRŽAVNO NATJECANJE IZ BIOLOGIJE

2022.

3. skupina
(1. razred SŠ)

Zaporka natjecatelja			
SUDIONIK NATJECANJA U:	ZNAJ		
USPJEH NA NATJECANJU	Ukupan mogući broj bodova	Broj postignutih bodova	Postotak riješenosti
	50		
Potpisi članova povjerenstva			
1.			
2.			
3.			
Mjesto		Datum	

Napomena:

Za rješavanje pisane zadaće imate na raspolaganju 120 minuta.

Odgovori se upisuju **isključivo na Listu za odgovore**. Moraju biti napisani **isključivo plavom kemijskom olovkom**. Oni napisani grafitnom ili kemijskom olovkom koja se može brisati, neće se uzimati u obzir pri bodovanju, kao niti odgovori koji nisu čitko i jasno napisani.

Odgovori na Listi **ne smiju** se prepravljati ili brisati korektorom. **Ispravljani odgovori neće biti vrednovani**.

Za vrijeme pisanja zadaće nije dopuštena uporaba mobitela niti napuštanje prostorije u kojoj se provodi natjecanje.

Pri rješavanju zadataka možete upotrebljavati prazne prostore u pisanoj zadaći, ali se te bilješke niti rješenja **neće bodovati**. Bodovat će se **isključivo rješenja upisana na Listi za odgovore**.

Ukupni broj bodova za pojedini zadatak naznačen je u polju uz svaki zadatak.

Ova stranica pisane zadaće pričvršćuje se uz Listu za odgovore.

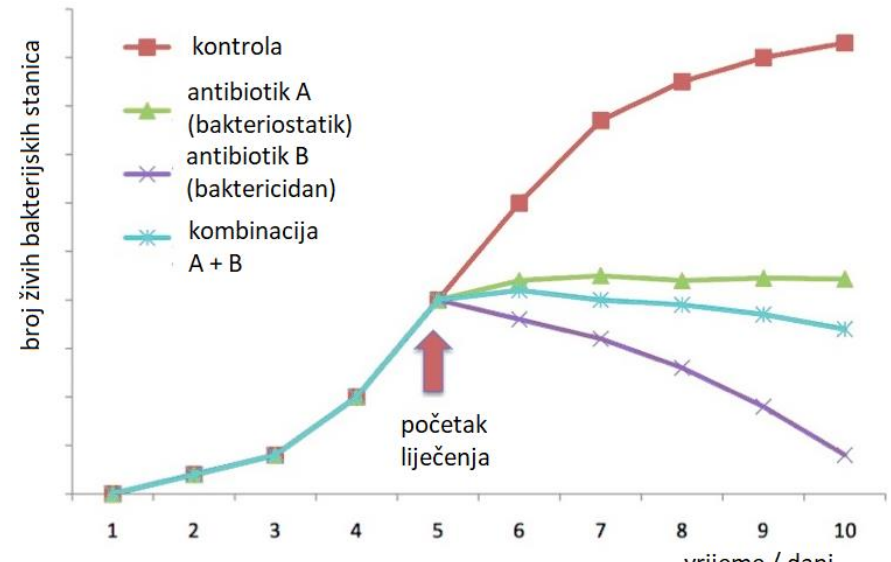
I. SKUPINA ZADATAKA

Na Listi za odgovore upiši na odgovarajuće mjesto slovo JEDNOG točnog odgovora. Ako je upisano više odgovora, zadatak NE donosi bodove.

1.	Koji je od navedenih procesa karakterističan za hibernaciju sisavaca?	1. pitanje
	a) povećana potrošnja kisika za stanično disanje b) smanjena reakcija na podražaje iz okoliša c) pojačana aktivnost bazalnog metabolizma d) izražene dnevne promjene temperature tijela	1

II. SKUPINA ZADATAKA

Odredi točnost tvrdnji. Ako je tvrdnja točna, upiši redosljedno na odgovarajuće mjesto u Listi za odgovore slovo T, a ako nije točna slovo N. Ako je uz istu tvrdnju upisano i slovo T i slovo N, zadatak NE donosi bodove. Djelomično točno riješen zadatak također donosi bodove.

2.	<p>Prouči grafički prikaz i odredi točnost tvrdnji.</p> <p style="font-size: small;">(https://aulascienze.scuola.zanichelli.it/wpcontent/uploads/2016/01/Antibiotici_news.jpg)</p>	2. pitanje
		3
	a) Antibiotik A ne djeluje na umnažanje bakterijskih stanica.	
	b) Antibiotik A ima jače djelovanje u odnosu na antibiotik B.	
	c) Na kontrolnoj podlozi nisu prisutni antibiotici A i B.	
	d) Antibiotik A usporava stopu diobe bakterijskih stanica.	
	e) Korištenjem kombinacije A+B liječenje će trajati najkraće.	

3.	Odredi točnost tvrdnji.		3. pitanje
	a) Tijekom zimskog sna (hibernacije), manjim se sisavcima, poput ježa, tjelesna temperatura snižava više nego smeđem medvjedu jer jež ima manji omjer površine i volumena tijela.		3
	b) Vjesnici proljeća imaju kratko vegetacijsko vrijeme, koje obično nastupa prije listanja šume.		
	c) Lisice koje žive u području sjevernijih geografskih širina imaju kraće noge i uške u odnosu na pustinjske lisice.		
	d) Grah i grašak te crvena djetelina preživljavaju zimu tako da nadzemni izdanak odumire, a zimu preživljavaju podzemnom stabljikom.		
e) Zmije i gušteri te psi i konji mogu regulirati tjelesnu temperaturu znojenjem.			

4.	Prouči shemu i odredi točnost tvrdnji.		4. pitanje
			3
	oznaka za gustoću biološki nerazgradivog otrova akumuliranog u tijelu organizama hranidbenog lanca jezera		
	a) BCDEA je pravilan redoslijed članova hranidbenog lanca od proizvođača do krajnjeg potrošača predatora.		
	b) Slovom C označen je organizam koji bioakumulira najviše otrova iz okoliša.		
	c) Zooplankton je označen slovom D.		
d) Fitoplankton predstavlja slika B.			
e) Organizam E nalazi se na III. trofičkoj razini.			

III. SKUPINA ZADATAKA

U sljedećim zadacima pažljivo pročitaj uvodni tekst, promotri priložene slike, sheme ili grafičke prikaze te odgovore na postavljena pitanja upiši na Listu za odgovore.

5.

Slika prikazuje interspecijski odnos leptira i biljke na čijim grančicama ličinke leptira stvaraju kukuljice. Prouči sliku i odgovori na pitanja.

I. Kojim carstvima pripadaju organizmi prikazani na slici?

II. U kojem su interspecijskom odnosu organizmi na slici?

- a) parazitizmu
- b) komenzalizmu
- c) mutualizmu
- d) kompeticiji

III. Kakav tip stanice izgrađuje SVE organizme prikazane na slici?

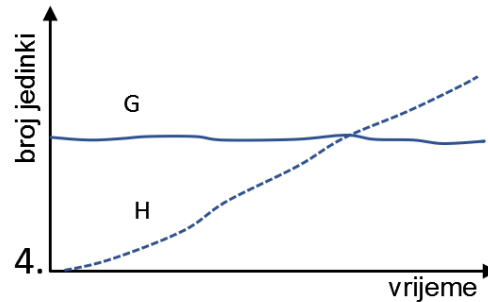
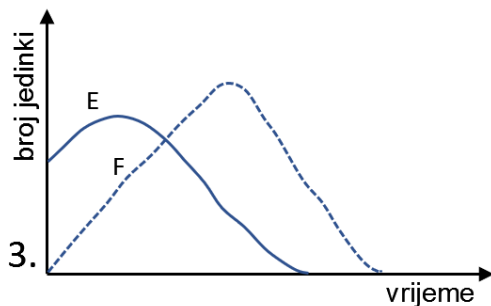
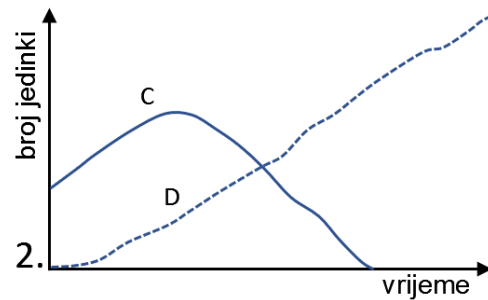
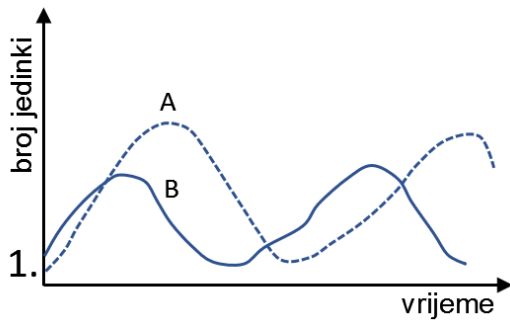
5. pitanje

3

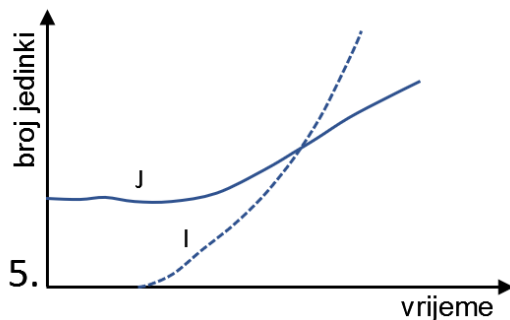
Svaki graf prikazuje promjene brojnosti populacija dviju različitih vrsta. Pažljivo prouči grafove i na temelju grafičkih prikaza odgovori na pitanja.

6. pitanje

6

6.

I. Koji graf prikazuje odnos dviju vrsta u kojem obje vrste imaju korist?

II. U kakvom su odnosu vrsta G i H?

- vrsta G ima korist od vrste H
- vrsta H trpi štetu od vrste G
- vrsta H ima korist od vrste G
- vrsta G trpi štetu od vrste H

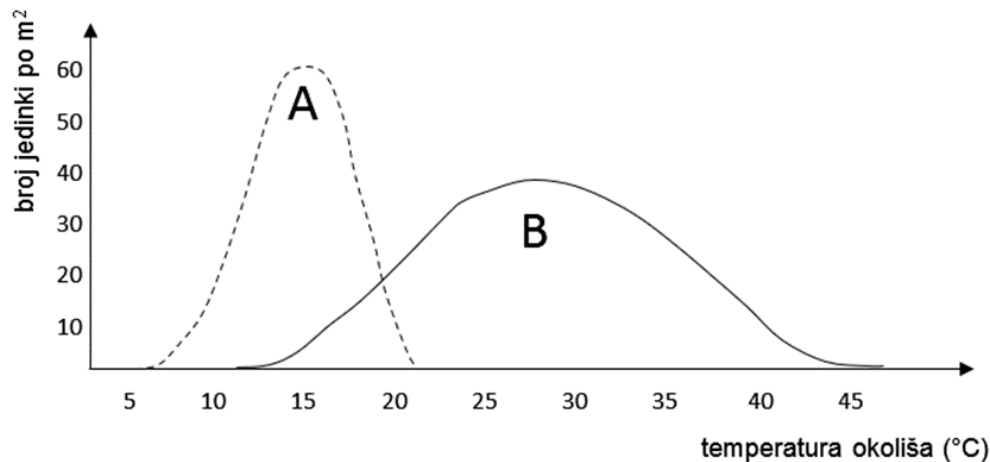
III. Svakom paru organizama pridruži **redni broj** grafa koji opisuje interspecijski odnos između navedenih organizama.

- pčela i kesten
- trstenjak i kukavica
- bršljan i hrast
- crvenouha i barska kornjača
- biljne uši i božja ovčica

Graf prikazuje brojnost jedinki dviju vrsta na nekom staništu ovisno o temperaturi. Prouči graf i odgovori na pitanja.

7. pitanje

6

I. Za koju vrstu možemo reći da je kozmopolitska?
vrsta A   vrsta B

II. Odaberi točno objašnjenje za odgovor u potpitanju I.

- a) Vrsta A ima užu temperaturnu ekološku valenciju pa će živjeti na širem arealu.
- b) Vrsta A ima širu temperaturnu ekološku valenciju pa će živjeti na uskom arealu.
- c) Vrsta B ima širu temperaturnu ekološku valenciju pa će živjeti na širem arealu.
- d) Vrsta B ima užu temperaturnu ekološku valenciju pa će živjeti na uskom arealu.

III. Koliko iznosi temperaturni optimum za vrstu A?

IV. Kako će se mijenjati gustoće populacija vrsta A i B s povećanjem temperature okoliša s 15°C na 20 °C? (2 točna odgovora)

- a) Gustoća populacije vrste A pada.
- b) Gustoća populacije vrste B pada.
- c) Gustoća populacije vrste A raste.
- d) Gustoća populacije vrste B raste.
- e) Gustoće populacije objiju vrsta rastu.
- f) Gustoće populacije objiju vrsta padaju.

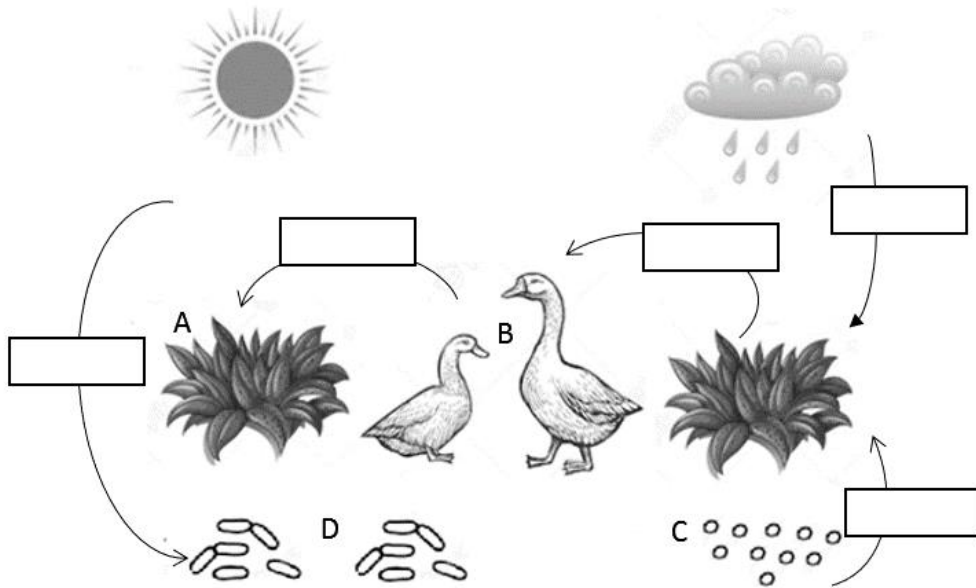
V. Kolika je brojnost jedinki vrste B na površini od 3 m² pri 20 °C?

7.

Prouči sliku i riješi zadatke.

8. pitanje

7

I. U pojedine kvadrate na slici upiši ponuđene tvari.

II. Nazivu procesa pridruži njegov opis (dva procesa iz stupca desno su nespojiva s nazivima ponuđenima u stupcu lijevo):

8.

1. stanično disanje	a) vezanje atmosferskog dušika i prevođenje u amonijeve ione
2. fotosinteza	b) razgradnja organskih spojeva uz prisutnost kisika
3. nitrofikacija	c) sinteza organskih spojeva iz CO_2 i H_2O
4. denitrifikacija	d) pretvorba amonijevih iona u nitrate i nitrite
	e) razgradnja organskih spojeva bez prisutnosti kisika
	f) pretvorba nitrata u elementarni dušik

III. Pojmove iz **baze pojmova** u tablici ispod pridruži slovima koja označavaju organizme sa slike iznad. Isti pojam može se pridružiti pored više organizama. Nije potrebno iskoristiti sve pojmove navedene u tablici.

BAZA POJMOVA	
AUTOTROFAN	HETEROTROFAN
AEROBAN	ANAEROBAN
PROKARIOTSKA	EUKARIOTSKA
VIŠESTANIČAN	JEDNOSTANIČAN

	A	B	C	D
Način prehrane				
Potreba za kisikom				
Tip stanice				
Broj stanica				

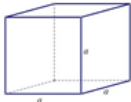
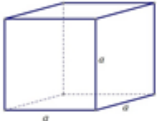
Za izvođenje praktičnog dijela sljedećeg zadatka trebat će ti:
PRIBOR: krumpir, čaša od 250 mL, ubrus, pinceta, drveni štapić i milimetarski papir

KEMIKALIJE: Lugolova otopina, voda

KORAK 1. Na stolu se nalazi kockica krumpira. Pomoću milimetarskog papira izmjeri duljinu stranice kockice krumpira koja se nalazi na tvom stolu i zabilježi podatak u *Tablicu 1*.

I. Izračunaj tražene vrijednosti u tablici i popuni prazna polja u tablici.

Tablica 1. Usporedba površine i volumena kocki krumpira različite duljine brida

	P (kocke) / cm^2	V (kocke) / cm^3	P / V (cm^{-1})
 $a = 1 \text{ cm}$			
 $a = 2 \text{ cm}$			
 $a = 3 \text{ cm}$			
duljina brida kockice krumpira na stolu $a = \underline{\hspace{2cm}} \text{ cm}$			

9.

KORAK 2.

II. Na tvom radnom stolu nalazi se čaša sa 100 mL vode. U vodu kapni 10 kapi Lugolove otopine i sadržaj čaše promiješaj drvenim štapićem. U čašu s otopinom ubaci kockicu krumpira i pričekaj 5 minuta pa zabilježi opažanja.

Ako nakon 30 minuta pincetom izvadimo tri kockice krumpira duljina stranica $a = 1 \text{ cm}$, $a = 2 \text{ cm}$ i $a = 3 \text{ cm}$ iz otopine i svaku nožem prerežemo na pola dobit ćemo presjeke kockica krumpira kakvi su prikazani na *Slici 1*.

KORAK 3. Napomena! Korak 3 napravi otprilike 30 minuta nakon ubacivanja kockice u otopinu Lugolove otopine i vode.

III. I ti pincetom izvadi kockicu svog krumpira iz otopine i prereži je na pola. Usporedi opažanja na svojoj kockici s poprečnim presjecima kockica krumpira prikazanim na *Slici 1*.

Slika 1. Poprečni presjek kockica krumpira i usporedba debljine obojenog sloja krumpira.

IV. Koja bi se kockica krumpira (prikazanih na *Slici 1*) prva u potpunosti obojila u tamnoplavu boju ostavimo li kockice dovoljno dugo u Lugolovoj otopini? Objasni svoj odgovor.

V. Objasni kako omjer površine i volumena kockice krumpira utječe na brzinu kretanja Lugolove otopine kroz nju.

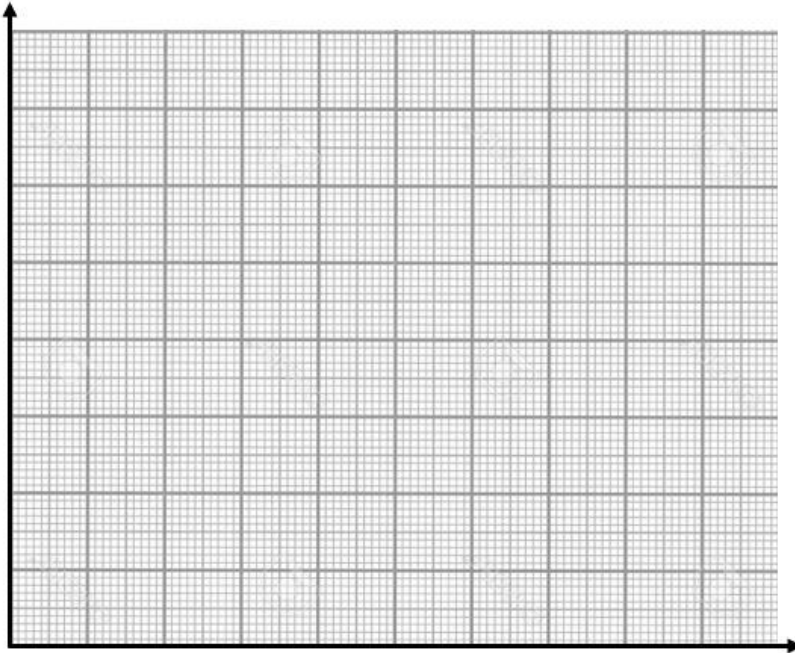
Izmjerimo li debljinu obojenog sloja kockice krumpira i zaključili da se za 30 minuta obojio sloj krumpira debljine 2 mm.

Kada Lugolova otopina u potpunosti ispuni (oboji) kocku krumpira možemo reći da se reakcija nalazi u ravnoteži.

VI. Izračunaj vrijeme potrebno za uspostavljanje ravnoteže kod svake kockice krumpira. Podatke upiši u tablicu.

	 $a = 1 \text{ cm}$	 $a = 2 \text{ cm}$	 $a = 3 \text{ cm}$	kockica krumpira koju si koristio/la u pokusu $a = \text{_____ cm}$
vrijeme potrebno za uspostavljanje ravnoteže/min				

VII. Grafički prikaži ovisnost vremena potrebnog za uspostavljanje ravnoteže i omjera volumena i površine.

VIII. Objasni kako omjer površine i volumena tijela utječe na brzinu uspostavljanja ravnoteže između tijela i okoline.

IX. Na temelju rezultata i zaključaka izvedenih iz pokusa, odredi na koji će se organizam (zeca ili jelena) odnositi navedene tvrdnje u tablici. Tvrdnje se odnose na odrasle jedinke zeca i jelena.

	TVRDNJA	ORGANIZAM
a)	Ima veći volumen tijela.	
b)	Ima veću površinu tijela.	
c)	Ima veći omjer površine i volumena tijela	
d)	Ima bržu izmjenu tvari između tijela i okoline.	
e)	Brže gubi toplinu iz tijela za vrijeme hladnih mjeseci.	
f)	Brže se zagrijava u ljetnim mjesecima.	
g)	Ima veći ukupni bazalni metabolizam.	
h)	Ima veći intenzitet staničnog disanja u zimskim mjesecima na razini stanice.	